

TURISMUL DE AGREMENT SPORTIV PE CURSUL SUPERIOR AL ARIEȘULUI

Prof. SIMONA ELENA BONCUȚIU – Școala cu clasele I-VIII Câmpeni
Prof. ADELA PLEȘA – Școlile cu clasele I-VIII Roșia Montană și “Nicodim Ganea” Bistra

ABSTRACT: Sports leisure tourism in the upper of Aries river. Leisure and sports tourism in Romania has grown with the economic and social development. One important thing is desire and will of the native population, strong public awareness so each person to contribute to "general cleaning" architectural traditions and cultural preservation, maintaining a psychosocial climate pleasant and polite, speaking several languages.

Have started from the idea that any tourist who comes to this region is a consumer and this has repercussions by all social levels.

The landscape of this land has all the necessary components of a sport, ecological, cultural and scientific tourism.

Keywords: sports leisure tourism, architectural traditions, cultural preservation, landscape.

1. Potențialul turistic în bazinul superior al Arieșului

Bazinul superior al Arieșului este situat în partea de NV a țării, în mijlocul Munților Apuseni, fiind limitat la N de bazinul Someșului Mic, la V, de cel al Crișului Negru, spre S, de bazinul Crișului Alb, iar la E, cursul mijlociu al Arieșului (fig. 1).

În inima Munților Apuseni, valea Arieșului este un paradis al îndrăgostitorilor de natura.

Un ansamblu de chei, pesteri și reliefuri fantastice acoperite de păduri se învecinează cu muntele; posibilitățile de plimbare sunt infinite.

Acești munti constituie, de asemenea, vatra unei vechi civilizații românești, aceea a motilor, care trăiesc din creșterea animalelor și de exploatare a pădurii. Risipite pe culmile muntoase, mii de ferme izolate punctează un peisaj unic în România. În jur de 50 de case va oferi ospitalitatea naturală a oamenilor de munte.

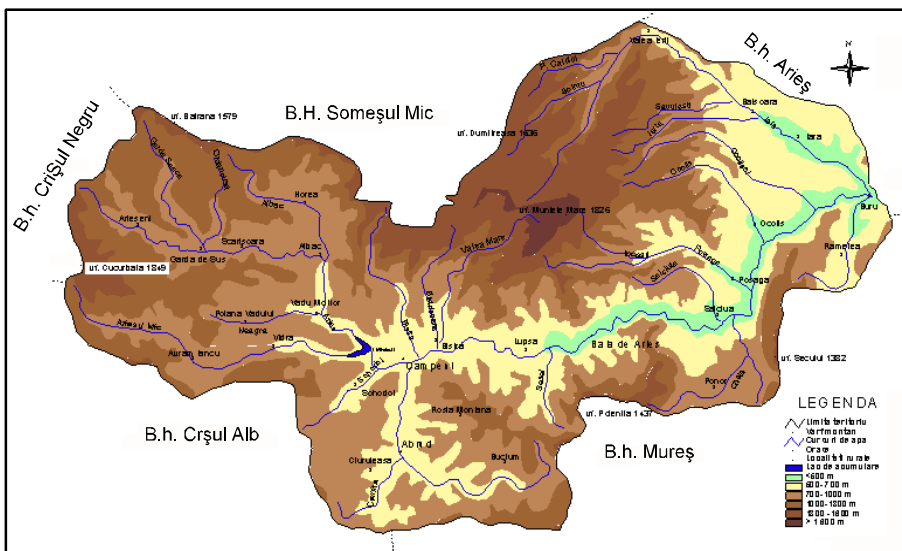

Fig. 1. Harta bazinului superior al Arieșului

Cele mai interesante **peșteri** din bazinul superior al Arieșului sunt:

- Ghetarul Scarisoara - al doilea ghetar subteran ca volum de gheata din Europa;
- Coiba Mare - cea mai mare intrare de peștera din Romania (74 m latime, 47 m inaltime) și Coiba Mică;
- Ghetarul Vartop - prezenta unor urme lasate in crusta de calcit, vechi de peste 25000 de ani, de catre Homo Sapiens Fossilis (oameni de Neanderthal) - "Omul de la Vartop";
- Peștera Poarta lui Ionele - are un portal impresionant si este ușor accesibilă;
- Peștera de sub Zgurasti - cel mai mare lac subteran permanent din Romania (65 m lungime, 20 m latime, 12 m adancime).

Izbucuri:

- Izbucul Tauz - cel mai adanc pasaj subacvatic explorat de pe teritoriul Romaniei (-85 m);
- Izbucul Cotetul Dobrestilor - o mica grota din care iese la suprafata un adevarat râu.

Rezervație paleontologică:

- Dealul cu Melci- este un unicat geologic, cu o vechime de 65-70 milioane de ani, reprezentand o alternanta de conglomerate cu gresii si marne unde sunt încrustate 35 specii de moluste.

Chei și cascade:

- Cascada Varciorog - o cădere impresionanta de apa de peste 15 m inaltime;
- Cascada Bucinis - cascada in 2 trepte de 12 m inaltime;
- Cascada Pisoaia - sau cascada de la Vidra cu peste 20 de metrini inaltime;
- Cheile Ordancusii - chei usor accesibile din Garda de Sus;
- Cheile Ariesului - sau Cheile Albacului situate intre Scarisoara si Albac;
- Cheile Mandrutului - din comuna Scarisoara;
- Cheile Vaii Morii - situate in Ponorel, comuna Vidra.

Vârfuri:

- Vf. Bihorul (Curcubata Mare) 1849 m - cel mai înalt varf din Muntii Apuseni;
- Vf. Curcubata Mica 1769 m - in apropiere de el se gaseste satul Patrahaitesti cu

muzeul si Cascada Bucinis;

- Vf. Gaina 1484 m - pe acest amfiteatru natural se desfasoara *Targul de Fete*;
- Vf. Taul Mare (Zanoaga) 1543 m - langa el este un lac natural cu acelasi nume;
- Vf. Tapul 1476 m - in apropiere se gaseste Groapa Ruginoasa - o imensa ravena cu diametru de peste 500 de metri si o adancime de 100 de metri;
- Vf. Calineasa (Bătrâna) 1579 m - aici se desfasoara in fiecare an *Târgul "La dat"* - o nedee populara asemanatoare cu cea de la Gaina dar de dimensiuni mult mai mici.

Muzee și case memorilale:

- Casa Memoriala "Avram Iancu" - comuna Avram Iancu;
- Muzeul Patrahaitesti - sat Patrahaitesti, Arieseni;
- Casa Memoriala Horea.

2. Infrastructura generală pentru turismul de agrement sportiv

Structura bazei de cazare o putem împărți pe categorii, unități de cazare diferite cum ar fi: hoteluri, pensiuni, moteluri, cabane, tabere, vile, campinguri, hosteluri, refugii.

Astfel, în bazinul superior al Arieșului am depistat peste 4 000 de locuri de cazare, repartizate pe comune (fig. 2).

3. Forme de valorificare prin turismul de agrement sportiv

Vom prezenta posibilitățile de practicarea a agrementului sportiv, cu precădere a sporturilor extreme pe cursul superior al Arieșului. Am lăsat la o parte sporturile cu motor, ne referim aici la turele cu motocros, cu ATV-uri, bărcile cu motor, deoarece am considerat surse importante de poluare nu numai din punct de vedere al aerului, dar și o poluare fonică deosebită, ce deranjează fauna mai ales în zonele protejate.

Dintre toate formele de turism, turismul montan răspunde cel mai bine necesității omului modern de recreere și refacere a resurselor fizice și psihice, epuizate de activitatea cotidiană.

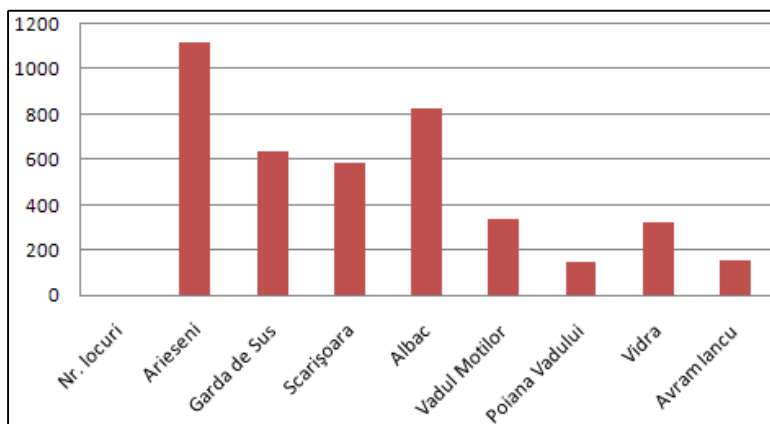

Fig. 2. Repartiția locurilor de cazare pe comune

Formele turismului montan se împart în mai multe categorii: turismul pentru sporturi de iarnă, turismul itinerant montan, turismul de drumeție monană, turismul sportiv, turismul alpinism etc. Pe cursul superior al Arieșului se pot practica în bune condiții, multiple activități de turism sportiv, grupate în funcție de sezon, în activități de turism sportiv de vară și de iarnă, la care mai adăugăm și posibilități de practicarea unor sporturi extreme.

A. Forme de turism sportiv de vară (fig. 3)

a. Drumeția montană (trekking, hiking)

se poate realiza în teritoriul acesta ce găzduiește o rețea de drumuri forestiere, poteci marcate și nemarcate ce așteaptă să fie cutreierate pe o distanță de peste 2300 km lungime, ceea ce nu este deloc de neglijat.

Trasee turistice montane : Vârful Găina - Stațiunea Stâna de Vale, Cabana Scărișoara - Peștera și Ghețarul de la Scărișoara, Cabana Boga - Stațiunea Stâna de Vale, Gara Hălmașiu - Comuna Avram Iancu, Comuna Pietroasa - Cabana Padiș, Cabana Padiș - Cabana Scărișoara și Comuna Pietroasa - Stațiunea Stâna de Vale.

b. **Turismului de alpinism** prezintă un potențial urias pentru practicarea alpinismului și escaladei. Cele mai multe trasee de escaladă sunt amenajate în Munții Bihor, în zona Cheilor Galbenei, Cheilor Ordâncușei și Cheile Albacului, unde există 10 trasee

amenajate, dar foarte bune pentru școlile de tehnică speo alpină, unde se organizează cursuri de TSA și cursuri de avansați pentru salvaspeo.

c. **Speoturismul** nu trebuie neglijat în această zonă, deoarece sunt catalogate mai mult de 1300 de cavități în Munții Bihor. Cele mai importante sunt cele din zona platourilor carstice Scărișoara- Ocoale, Padiș - Cetățile Ponorului, Lumea Pierdută.

În bazinul superior al Arieșului se întâlnesc:

- Acviferul Tăuz cu Coiba Mare (5 050m)- Coiba Mică (630m)- Hodobana (22000m) și Izbul Tăuz de 2,9 km la o diferență de nivel de 166 m.;

- Acviferul Ocoale cu Peștera Ghețarul Scărișoara, Pojarul Poliței, Izbul Poliței și Izbul Coteșul Dobreștilor .

- Acviferul Zgurăști cu Peștera Ghețarul Zgurăști și Peștera Poarta lui Ionele.

d. Ciclism montan (mountain bikeing)

reprezintă o formă de practicarea a sporturilor extreme, ele se pot desfășura pe majoritatea drumurilor forestiere și pe potecile turistice marcate.

e. **Raftingul** - este un sport nautic ce constă prin coborarea râului mai ales pe porțiunile cu repezisuri, ce dă notă de pericolozitate sportului respectiv și se încadrează în categoria sporturilor extreme.

Cele 2 trasee de rafting pe Arieș pot satisface nevoile celor care vor adrenalină pe

un râu tehnic (traseul 1 Gârda de Sus-Albac – 13 km lungime) sau vor o tura de rafting mai relaxantă (traseul 2 Albac – Vadu Moșilor -10 km lungime) în timp ce admiră peisajul. Ambele trasee sunt parcurse cu bărci de 2 persoane.

f. Parcurgerea canioanelor (canyoning) - reprezintă o practică sportivă și de agrement, pe care unii autori o includ în cadrul sporturilor acvatice, în timp ce alții o tratează separat. Este o nouă disciplină apărută în anii 1980 inventată de un grup de speologi francezi. La început era, din punct de vedere tehnic, împărțită în escaladă și speologie, constând în parcurgerea, coborârea canioanelor, adică a cursurilor de apă de munte mărginite de pereți abrupti. Spre deosebire de speologie, unde coborârea în pesteră presupune și urcarea ulterioară la suprafașă, parcurgerea unui canion se face într-un singur sens, în aval.

Pentru aceste activități un paradis constituie Cheile Ordâncușei și Valea Seacă, afluent pe stânga al Galbenei, are un sector de chei cu numeroase cascade și marea ravenă de la obârșiiile ei, Groapa Ruginoasa.

g. Windsurfing - Acest sport constă prin alunecarea unei plăci de surf, echipat cu o velă pentru captarea forței eoliene, pe suprafețe lacustre întinse. Necesită o pregătire specială și calități de echilibru deosebite.

În zona studiată prezintă loc ideal de practicare a windsurfingului Lacul de baraj artificial de la Mihoiești.

h. Scufundări - Turismul pentru scufundări este destul de sărac în zona carpatină, astfel de activitate se desfășoară mai ales pe mare, dar în ultima vreme s-au găsit adepți și ai scufundărilor în lacuri

montane. Atrasi de o lume în întregime nouă, bogată în culori și populată de viețuitoare în general nepericuloase, aceștia descoperă linștea, senzațiile specifice imponderabilității cunoscute doar de astronauti. Putem aminti mai multe locuri de scufundare cu potențial din zona studiată: Izbulul Tăuz, Izbulul de la Coteșul Dobreștilor.

i. Turismul ecvestru - Este o formă a turismului activ de agrement cu un impact redus asupra mediului înconjurător, asemenea cicloturismului, reprezintă un mijloc de transport cu ajutorul căruia se pot parcurge distanțe mai mari în cadrul unui itinerariu. Acesta este o formă de agrement foarte popular la nivel internațional, cu un potențial național urias, calul având o îndelungată tradiție ca mijloc de transport în țara noastră, fiind folosit în toate localitățile rurale.

Oferte pentru turismul ecvestru sunt puse la dispoziție de către diferite pensiuni din zona Arieșeni, Gârda, Albac și Avram Iancu unde se organizează sejururi de 5 zile cu cazare pe parcursul traseului.

j. Zborul cu parapanta - Unele activități noi din spațiul montan au un impact mai redus în ceea ce privește practica, cum ar fi zborul cu parapanta, care atinge un public relativ strans. Totuși, această activitate se dezvoltă lent, pentru că trebuie să depășească barierele impuse de risc, cost, timp și mai ales spațiul de practicare. Zonele de practicare cu adevărat favorabile acestei discipline sunt destul de reduse. Locuri de practicare a parapantei trebuie alese cu grijă și în primul rând consacrate de parapantisti cu experiență. Astfel de locuri în zona superioară a Arieșului sunt: Câmpeni, Albac, Arieșeni.

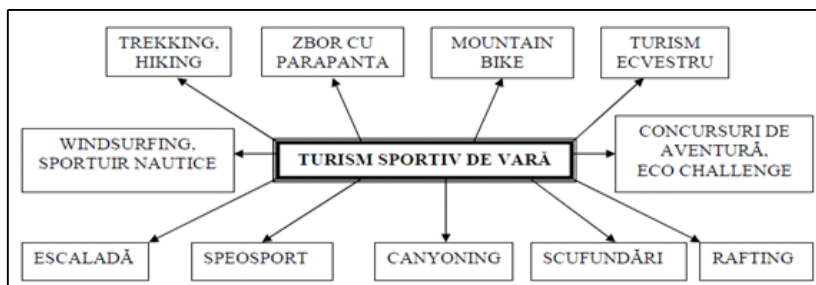

Fig. 3. Forme de turism sportiv de vară

B. Forme de turism sportiv de iarnă

a. Schi alpin și snowboarding – reprezintă principala formă de turism montan în sezonul hibernal din România. Atât turiștii români, cât și cei străini practică această disciplină sportivă pe porțiunile amenajate din stațiunile montane sau de lângă cabane și hoteluri de altitudine, care oferă condiții propice schiului. Aceste porții au o semnalizare corespunzătoare, sunt securizate și asistate de formații de salvamontisti. Toate porțiile sunt modernizate și dotate cu instalații de transport pe cablu mai vechi sau mai moderne, dintre cele 5 de porții 2 sunt dotate și cu iluminat nocturn. Lungimea totală a porțiilor este de 6.700 m.

Aparținând de acest domeniu al schiului, trebuie amintit și posibilitățile de schi fond, schi de tură (practicată pe potecile marcate înzăpezite din timpul iernii) și schiul extrem (freeride), după cum spune și denumirea în limba engleză, practicarea alunecării pe zăpadă în locuri neamenajate, de pe culmi, pante foarte abrupte neamenajate, ce reprezintă și un risc mare din partea practicantilor.

b. Drumeții cu rachete de zăpadă - Amploarea acestei activități se confirmă tot mai mult de la un an la altul. Succesul său popular este determinat de interesul individului pentru libertate vis-a-vis de un traseu acoperit de zăpadă. Acesta reprezintă o concurență directă pentru schiul de fond. Ea nu necesită aptitudini sau tehnică particulară, deci nu necesită nici învățare.

Plimbările cu rachete de zăpadă, sunt varianta de iarnă a drumețiilor montane în masivele cu un bogat strat de zăpadă. Considerăm, că în viitor această activitate va lua o amploare asemănătoare cu drumețiile de vară.

c. Cățărare pe gheață - Este o activitate apropiată de alpinism. Cățărarea pe gheață cuprinde atât ascensiuni pe flancuri clasice de gheață cât și ascensiuni tehnice extrem de dificile. O formă de cățărare pe gheață care a devenit populară în ultima vreme presupune ascensiuni pe cascade înghețate, stalactite de

gheață și stancă acoperită de gheață. Locurile propice acestei activități sunt suficiente, în locurile cu căderi de apă având un debit corespunzător și care pe timpul iernii pot îngheța, datorită temperaturii scăzute, asadar în zonele montane friguroase sau peste o anumită altitudine.

4. Aspecte economice ale turismului de agrement sportiv

Echipamente necesare practicării turismului montan de agrement și sportiv, sunt în general foarte scumpe și cotistitoare. Pe lângă acestea am reușit să adunăm date despre costurile echipamentelor dar și costurile de practicare a turismului sportiv, făcând o comparație între a le practica în mod particular, singur sau cu prieteni, sau dacă ar exista oferte speciale din partea organizațiilor montane sau din partea unor asociații sportive, cluburi, persoane particulare care ar presta astfel de servicii către turiști, conlucrând cu unitățile de cazare din regiune pentru a le oferi turiștilor programe de advertizing și de recreere în natură.

5. Aspecte ecologice ale turismului de agrement și sportiv

Relația turism-mediul ambiant are o importanță deosebită, ocrotirea și conservarea mediului ambiant reprezentând condiția primordială de desfășurare și dezvoltare a turismului. Această legătură este una complexă, ea manifestându-se în ambele direcții. Mediul natural, prin componentele sale, reprezintă resursele de bază ale turismului, iar pe de altă parte activitatea turistică are influență atât pozitivă, cât și negativă asupra mediului ecologic, modificându-i elementele componente.

Astfel am remarcat unele consecințe ale lipsei protecției patrimoniului, cum ar fi:

- a) fenomene vizibile de eroziune în zonele înalte ale platformelor montane datorate pistelor de acces către porțiile de schi, instalațiilor mecanice de urcat (transporturi pe cablu), pășunatului intens etc.

- b) degradarea pădurilor prin defrisări necontrolate
- c) degradări ale peisajului natural datorate exploatărilor economice (miniere, roci de construcții, lucrări forestiere)
- d) prezența resturilor menajere lăsate de turiști;
- e) multitudinea vetrelor de foc pe văi sau zone deluroase;
- f) tăieri neraționale de brazi și alți copaci (păduri);
- g) întreținerea necorespunzătoare a potecilor și traseelor turistice, fenomen cu aspecte directe asupra mediului înconjurător
- h) lipsa de control asupra bunei desfășurări a activităților turistice și asupra normelor de protecție a mediului
- i) lipsa unei educații și cultură pentru turismul montan mai ales în rândul tineretului.

Tabel nr. 3 – Prețurile de practicare ale sporturilor montane

Sportul practicat	Prețul individual	Oferta turistică
Trekking	800 RON	15- 20 RON
Escaladă	3 400 RON	400-900 RON
Speosport	4 500 RON	8- 20 RON
Ciclism montan Mountain bike (MTB)	2 500 RON	Nu există oferte pentru practicarea organizată a ciclismului montan
Rafting	1200- 1600 RON	30- 100 RON
Canyoning	4 000 RON	100 RON
Windsurfing	900- 2000 RON	Nu există oferte pentru practicarea organizată a Windsurfingului
Scufundări	1 200 RON	227 RON
Turism ecvestru	Individual este aproape de nerealizat acest tip de turism din cauza costurilor înalte reprezentând caii și întreținerea lor	50 – 800 RON 1500 €
Zborul cu parapanta	1200 – 4000 RON	80 – 200 RON
Schi, snowboard	2 000 RON	100 RON

6. Concluzii și perspective de dezvoltare

Scopul acestei lucrări a fost de a analiza structura actuală aflată la dispoziția turistului de a practica aceste indeletniciri, vizând și latura infrastructurii de comunicație, de cazare, dar și aspecte economice, acestea din urmă de actualitate accentuată.

Prezentăm și un studiu, o analiză SWOT în care subliniem punctele cele mai importante ale regiunii, astfel:

Puncte tari:

- Relieful diversificat, potențial natural urias;
- Accesul foarte ușor în teritoriu;
- Densitatea așezărilor umane
- Posibilități variate ale turismului – rural, istoric, cultural, sportiv etc.

Puncte slabe:

- Poluarea excesivă a apelor;
- Poluarea zonelor turistice;
- Starea precară a drumurilor, infrastructurii de comunicație;

- Desființarea unor unități de cazare;
- Mentalitatea gresită a majorității turistilor față de fenomenul turistic.

Oportunități:

- Exploatarea potențialului pentru sporturi extreme;
- Interacționarea dintre unități de cazare și servicii de agrement;
- Amenajarea agrementului pentru noi discipline sportive;
- Derularea programelor europene pentru dezvoltare.

Concluzionand, putem afirma că potențial pentru sporturi extreme și agrement există, trebuie doar să găsim parteneriatul necesar dintre autorități, asociații sportive, conducătorii unităților de cazare pentru a le valorifica la maxim cu buget redus și cu un profit nu numai pe plan economic, dar și din punct de vedere al sănătății, culturii generale prin informațiile obținute de la ghizii pregătiți, din punct de vedere al educației pentru a iubi natura și frumosul, lucrului care ne ridică valoarea omenească.

BIBLIOGRAFIE

1. Benedek, J., Dezsi, St.– *Analiza socio-teritorială a turismului rural din România din perspectiva dezvoltării regionale și locale*, Editura Presa Universitară Clujeană, 2006.
2. Candea, Melinda, Erdeli, G., Simon, Tamara, Pepteanu, D.–*Potențialul turistic al României și amenajarea turistică a spațiului*, Editura Universitară, București, 2003.
3. Cocean, P., –*Geografia Turismului Românesc*, Editura Focul Viu, Cluj Napoca, 1997.
4. Cocean, P., – *Pesterile României. Potențial turistic*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1995.
5. Cocean, P., - *Munții Apuseni. Procese și forme carstice*, Editura Academiei Române, 2000.
6. Decei, P., – *Lacuri de munte. Drumeție și pescuit*, Editura Sport-Turism, București, 1981.
7. Dinu, Mihaela, – *Geografia turismului*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A. București, 2002.
8. Frazzei, F., – *Manual pentru turismul de munte*, Editura Cartea Universitară, București, 2004.
9. Ganea, I. V. – *Managementul agrementului în natură*, Editura Napoca Star, 2006
10. Grigore, M. – *Defilee, chei și văi tip canion în România*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.
11. Kargel, K. – *Alpinism – tehnică sportului de munte*, Editura Sport-Turism, București, 1981.
12. Mac, I. – *Geografie generală*, Editura Europtic, Cluj-Napoca, 2000.
13. Mohan, Gh., Ardelean, A., Georgescu, M.,- *Rezervații și monumente ale naturii în România*, Editura Scaiul, Oradea, 1996.
14. Monea Gh., Zamora, Elena – *Amenajări baze sportive* – Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca, 1998.
15. Neacsu, N. – *Turismul și dezvoltarea durabilă*, Editura Expert, București, 2000
16. Petrea, Rodica – *Turismul rural în Munții Apuseni*, Editura Universității Oradea, 2004.
17. Petrea, Rodica, Petrea, D. – *Turism rural*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2000.
18. www.adventurerace.ro.
19. www.alpinet.org
20. www.carpati.org